

Soru-Cevap

(Bedenlerin Sağlığı Dinlerin Sağlığından Önce Gelir) Sözü

Ümmü İbrahim'e

Soru:

Esselamu Aleykum Celil Emirimiz... Bugünlerde, toplumun çeşitli kesimlerinden namazda mesafe konusunda tekrarlanıp duran bir ifade ile karşı karşıya kalıyoruz; zira bu kişiler, “bedenlerin sağlığı dinlerin sağlığından önce gelir” ifadesinin buna delalet eden bir fıkıh kaidesi olduğunu iddia ediyorlar! Bunu bizzat kendisine dayandırılan fıkhi bir kaide olup olmadığı konusunda daha fazla açıklama yapar mısınız? Bunun kuralları nelerdir?

Cevap:

Sorunuzu cevaplamadan önce şu hususlardan bahsedeyim:

1- Fıkıhta külli kaideler, sahih şerî istinbatla şerî delillerden istinbat edilen şerî hükümlerdir ve hüküm, genel bir lafza değil külli lafızlardan bir lafza atfedilir. Nitekim Kürrase’de şöyle geçmektedir:

(Külli kaidenin şerî hüküm olmasının açıklamasına gelince; külli kaide, cüzlerine uygun düşen külli hükümdür. Onun hüküm oluşu, Şâri’nin hitabından istinbat edilmiş olmasındandır. Zira o, Şâri’nin hitabının delalet edilenidir. Onun külli oluşu ise şundan dolayıdır: Bir hükmün genel lafızlardan bir lafza nispeti değildir ki onun için genel hüküm denilsin. Allahu Teala’nın şu sözünde olduğu gibi: وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ **“Allah, alışverişi helal kıldı.”** [Bakara 275] Bu, alışverişin bütün çeşitlerine uygun düşer. Dolayısıyla genel bir hükümdür. Ve Allahu Teala’nın şu kavlinde olduğu gibi: حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ **“Ölü/ hayvan eti/ leş... size haram kılındı.”** [Maide 3] Allahu Teala’nın bu hükmü de her leşe uygun düşer. Dolayısıyla genel bir hükümdür. Fakat külli kaide olan külli hüküm, bir hükmün külli lafızlardan bir lafza atfedilmesidir. Onun için ona külli denilir. Bundan dolayı bu lafzın delalet edileni kapsamına giren her hüküm, bu külli hükmün fertlerinden bir fert değil de cüzlerinden bir cüz olur. Şu kaidelerde olduğu gibi: الوسيلة **“Vacibin ancak kendisiyle tamamlandığı şey de vaciptir”** ve benzerleri gibi. Zira bu kaidelerde “haram” ve “vacip” şer’î hükmü, “alışveriş mubahtır”, “Ölü/ hayvan eti/leş haramdır” hükmü gibi genel bir lafza atfedilmemiştir. O sadece “vesile” gibi “vacibin kendisi ile tamamlandığı şey” gibi külli bir lafza atfedilmiştir. Onun için o hüküm küllidir.)

2- Sonra onun, kendisinden külli kaidenin istinbat edildiği delilleri içermesi, şer’î bir illeti veya illet gibi olan bir şeyi içermesi gerekir; sanki deliller hükme delalet ettiği gibi o hükümden kaynaklanan ya da onun neticesi olan başka bir şeye de delalet etmektedir. Dolayısıyla o zaman onun illet gibi olduğu açığa çıkmaktadır; bu ise kaidenin külli olarak formüle edilebilmesi içindir. Nitekim Şahsiyet kitabının 3. cildinin “Külli Kaideler” bölümünde şöyle geçmektedir:

(... Külli kaideler; herhangi bir şer’î hükmün istinbat edilmesi gibi fark etmeksizin aynı şekilde şer’î nasstan, bir ya da birkaç delilden istinbat edilir. Ancak onlar hakkındaki delil, illet gibi bir manayı ya da illeti içerir. Bu onu, bütün cüzlerine uygun düşen kılar...

Allahu Teala’nın şu kavlinde olduğu gibi: وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ **“Allah’tan başkasına tapanlara sövmeyin, sonra onlar da bilmeyerek Allah’a söverler.”** [En’am 108] [فَيَسُبُّوا] “Sövmeyin” kelimesindeki [ف] “fa” harfi, sizin onların putlarına sövmenizin onların Allahu Teala’ya sövmesine yol açtığını ifade etmektedir. Bu ise haramdır. Binaenaleyh bu halde, sizin onların putlarına sövmenizin haram olmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla bu sanki illettir. Böylece, kâfir olanlara sövmenin nehyedilmesi, hükmün delilidir. Bu delil, hükme delaletinin yanı sıra [فَيَسُبُّوا اللَّهَ] **“Sonra onlar da Allah’a söver”** diyerek, ondan

kaynaklanan başka bir şeye de delalet etmiştir. Böylece bu ayetten إلى الحرام حرام الوسيلة “**Harama vesile olan haramdır.**” kaidesi istinbat edilmiştir...)

Aynı şekilde واجب وهو إلا به يتم الواجب “**Vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı şey de vaciptir.**” kaidesi de istinbat edilmiştir... Bu da “illet gibi” olmasının gerekliliğinden dolayıdır. İlet delili içermesine gelince; nitekim Şahsiyet kitabının üçüncü cildinde, yukarıda illet gibi olmasının zikredilmesinin ardından şöyle geçmektedir:

[Mesela Allah’ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: الْمُسْلِمُونَ شُرَكَاءُ فِي ثَلَاثٍ: فِي الْكَلِّ وَالْمَاءِ وَالنَّارِ “**Müslümanlar üç şeyde ortaklardır: Su, mera ve ateş.**” [Ebu Davud tahric etmiştir.] Yine Allah’ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem’den sabit olmuştur ki O, Taif ve Medine halkının suya ferdî mülkiyet olarak sahip olmalarını tasvip etmiştir. Ferdî mülkiyetle kendisine sahip olunmasına izin verilen suyun halinden, toplumun kendisine ihtiyaç duymadığı su olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla insanların üç şeyde ortak oluşlarının illeti, onların toplumun ihtiyaç duyduğu şeylerden olmalarıdır. Böylece delil hem hükme hem de illete delalet etmiştir. Yani delil, hükme ve hükmün konulmasının sebebi olan başka bir şeye de delalet etmiştir. Böylece bu delilden, كل ما كان من مرافق الجماعة كان ملكية عامة “**Toplunun ihtiyaçlarından olan her husus kamu mülkiyetindedir.**” kaidesi istinbat edilmiştir. Bütün külli kaideler böyledir.]

Sonra Şahsiyet, konuyu şu şekilde sonlandırmaktadır: [Bundan açığa çıkmaktadır ki külli kaide, hükmü bir külli hüküm için -onun sebebi olduğundan dolayı yani ondan kaynaklandığı için- illet gibi yapmaktadır. Yine külli bir hüküm için hükmü gerçek illet yapmaktadır. Zira külli kaide, cüzlerine uygun düşen külli bir hükümdür. Onun için aynen delilin getirdiği hükme uygulanması gibi uygun düştüğü her hükme külli kaide uygulanır. Külli kaideye binaen kıyas yapılmaz. Fakat onun cüzleri külli kaidenin kapsamına girer. Yani tamamen delilin delaleti kapsamına girdiği gibi, cüzleri külli kaidenin mefhumu ve mantuku kapsamına girer. Külli kaide ile delil getirmek, delil ile delil getirmek gibi olur...]

3- Buna göre muteber külli şer’î kaideler, yukarıda açıklananlara göre şer’î istinbatla istinbat edilmiştir, yani aşağıdaki hususlar yerine gelmelidir:

a- Usulu’l fıkha göre sahih şer’î bir istinbatla istinbat edilmiş olmalıdır...

İstinbat edilen hüküm külli (kaideyi) ifade etmesi ve cüzleri külli (kaidenin) kapsamına girmesi gerekir.

b- Kendisinden külli kaidenin istinbat edildiği delilleri içermesi, şer’î bir illeti veya illet gibi olan bir şeyi içermesi gerekir; sonra da kaidenin külli olarak formüle edilmesi gerekir.

c- Delillerden şer’î istinbatla istinbat edilen muteber kaideler işte bunlardır. Şer’î delillerden istinbat edilmeyen veya şer’î olmayan bir şekilde istinbat edilen kaidelere gelince; bunlara itibar edilmez ve bunların hiçbir kıymeti yoktur.

Soruda geçen (bedenlerin sağlığı dinlerin sağlığından önce gelir) sözü üzerinde düşünüldüğünde şunlar ortaya çıkar:

Bu söz, onda illet veya illet gibi olan delillerden şer’î olarak istinbat edilmemiştir ki cüzleri külli (kaidenin) kapsamına giren sahih külli bir kaide olsun...

2- Bunun ayakta duramayıp oturarak namaz kılan hastanın namazının delillerinden istinbat edildiğini söyleyenlere gelince; Bu, şer’î bir istinbat değildir; çünkü bu, ayakta namaz kılamayıp oturarak namaz kılanın ötesine geçmeyen özel bir hükümdür ve ayakta namaz kılan ama yanındaki namaz kılandan bir veya iki metre mesafeli duran buna dahil olmaz!

3- Buna göre bu söze (bedenlerin sağlığı dinlerin sağlığından önce gelir) gelince; bildiğim kadarıyla fakihler nezdinde bu anlamda fıkhi bir kaide yoktur; aksine bu, şunun gibi yaygın olan bir sözdür: “Bedenlerin gözetilmesi dinlerin gözetilmesinden daha hayırlıdır.” Ve şu sözleri gibi: “Bedenlerin salahı (iyiliği) dinlerin salahından daha evladır.” Tüm bu sözler, fıkhi kaideler değildir. Bilakis bunların aksine olan fikhî sözler de vardır... Örneğin [İbn Emir el-Hâc el-Hanefi şöyle diyor: (Zarûriyyât-ı diniyeden olan dinin korunması, muhalefet olduğundan diğerlerinden daha önce gelir; çünkü en büyük maksat (amaç) budur. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurmuştur: وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ “**Ben, cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.**” [Zariyat 56]) İbn Emir El-Hâc olarak bilinen Ebu Abdullah Şemseddin’e ait eser olan Et-Takrîr ve’t-Tahbîr. (Ö: H. 979).]

4- Bu nedenle bu söz, şerî hükümlerden sayılmaz ve bunu, (namazda) mesafe konusuna dahil etmek hiçbir şekilde doğru değildir. Daha önce bu konu hakkında ayrıntılı birçok cevap yayınladık; ben ise bu konu hakkındaki iki cevabı zikretmekle yetiniyorum:

- **Birincisi M. 17 Şevval 1441 M. 08/06/2020 ve size onda geçenlerin bir kısmını aktarıyorum:**

Üçüncüsü: Şöyle denmez, bulaşıcı hastalık, namazda aralıklı durmayı caiz kılan bir mazerettir. Böyle denmez. Çünkü bulaşıcı hastalık, camiye gidilmemesi için bir mazerettir, camiye gidilip namaz kılanın yanındakinden bir ya da iki metre aralıklı durulması için bir mazeret değildir! Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem döneminde de bulaşıcı hastalıklar (Taun) meydana gelmişti. Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den veba enfeksiyonuna yakalanan birinin namaza gidip arkadaşından iki metre mesafede durduğu varit olmuş değil. Tam tersine özürdür, evinde namaz kılar... Yani bulaşıcı hastalığı olan hasta sağlıklıya karışmaz ve Allah'ın izniyle onun için yeterli tam bir tedavi sağlanır.... Sağlıklılar o bölgeye karıştırılmaz...Doğru olan ise camiye gider ve her zamanki gibi aralıksız Cuma ve cemaat namazını kılar... H. 17 Şevval 1441 M. 08/06/2020] Bitti.

- **İkinci cevap 14/10/2020 ve sizin için onun bir kısmını aktarıyorum:**

(... Yukarıda geçenlerden de anlaşıldığı üzere Cuma namazı, farzı ayndır. Dolayısıyla cumanın, daha önceki cevaplarımızda açıkladığımız gibi safların şeri olarak sık tutulmasıyla birlikte Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in rükunlarını ve sıhhatinin şartlarını açıkladığı şekliyle eda edilmesi gerekir... Otoritenin bu şekilde kılınmasını engellemesi halinde otorite büyük bir günah işlemiş olur. İster bu devletin camileri kapatması şeklinde olsun isterse şeri olarak kılınmasını yasaklaması şeklinde olsun fark etmez...

Çünkü Cuma, farzı ayndır. Dolayısıyla mükellef olan tüm Müslümanların, ona koşması ve rükunları ve sıhhatinin şartlarıyla birlikte saflarını sıklaştırarak şeri olarak cumayı eda etmesi gerekir... Şayet fiziksel bir engelden veya zalim bir yöneticinin cumanın şeri olarak kılınmasını engellemesinden, dahası namaz kılanlara aralıklı durmayı dayatarak bidat işlemeye zorlamasından dolayı bunu yapmaya güç yetiremiyor ve namaz kılan da bunu engelleyemiyorsa, onu gücü yettiği kadarıyla eda etmesi gerekir ve zalim yönetici ise günah işlemiş olur...

Buhari ve Müslim Rahımehumullahu Teala, Ebi Hureyre Radiyallahu Anhu'dan tahriç ettiklerine göre Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ** **"Size bir şeyi emrettiğimde de onu, gücünüz yettiği ölçüde yerine getiriniz."** [Lafzı Buhari'ye aittir]... Şayet bir Müslüman, (farzı ayn) Cuma namazını safları sıkı tutarak kılmaya güç yetirebiliyorsa, bu şekilde kılması vaciptir. Çünkü gücü yettiği halde namazı aralıklı kılmak bidattır. Yok eğer gücü yetmiyorsa otorite günah işlemiş olur. Bu durumda namazı gücü yettiği şekilde kılmalıdır. Nevevî "Ölümü: H. 676" (el-Minhâc Şerhu Sahih-i Müslim İbn Haccâc) adlı kitabında, lafzı Müslim'e ait olan bu hadisin şerhinde şöyle demiştir: Ebi Hureyra'dan Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **فَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ** **"Size bir şeyi emrettiğimde de onu, gücünüz yettiği ölçüde yerine getiriniz."** Dolayısıyla bu, İslam'ın önemli kaidelerinden ve Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e verilen Cevâmiu'l-kelim'den bir tanesidir. Dolayısıyla da buna, çeşitleriyle birlikte namaz gibi sayısız hükümler girer. **Dolayısıyla bazı rükunlarını ve bazı şartlarını yerine getirmekten aciz kalması durumunda geri kalanları yerine getirir**...Allah daha iyisini bilir.]) Bitti.

Umarım bu kadarı yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 16 Şevval 1442
M. 28/05/2021

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4129/>